

Իւր թ խամակ ներքի ցուցնելու համար՝ գլխով բռած շարժումն զահեցնելու վերել շարժումն էր: Եւ իւր կողմերէն իւր ական: Այն ժամ ետքը Մայր եկեղեցւոյն մեծ զանգակն սրտաւուչ ձայնիւ գոչեց, թէ Եղեռատորի ժողովրդեան ընտրած գահակն մարդասպաններն: ձեռնաց տակ իւր կեանքը կնքեց: Փողպեղեռն մէջ ժողովուրդը ծուռը դրած՝ գահակններն հողւոյն համար կ'արօթէր:

22. Վերջ:

Գահակններն յաղարկաբարութիւնն ամենայն հարաւոր չբերութեամբ կատարուեցաւ: հազարաւորք ու բիւրաւորք զազաղին ետեւէն գացին, ամենուն երեսաց վրայ կը նշմարուէր, որ պարզապէս առ ի ձեւ յուզարկաւոր եղած չէին:

Գանի մ'որ ետքը համաժողովը դուստրուեցաւ: Գին-գահակնքն լեւոն, յարգական խօսքերով յիշեց զՏանգուցեայն, եւ սպանութենէ ամիս մ'ետքը համաժողովը հանգիստապէս վճիռ մը հանեց, որուն առաջին յօդուածն հետեւեալն էր:

«Եղեռատորն իւր օրհնագրին բերնովն՝ անուանաց շնորհակալութեամբ եւ խորին մեծարանաց խոստմամբ՝ երանելի Տր. Յոն Գարբիէլ Կարսիա Մորենոյի յիշատակն կը պատուէ եւ իւր անունը յարգանքի կը փառաւորէ: Փառաւոր նորոգիչ հայրենեաց եւ խնայելի Իսպանիայի իշխանութեան վայր:

Եղեռատորի ժողովուրդն արդէն «Հայր յ փառաւոր անունն արուած էր իրեն»:

Փողովրդեան կատարութեան զոչ չեղող եւ փախելի չկողոյ մարդասպաններն Սէվէրա Վերին-տեղաներէն գահակնութեամբ դուստրուած զեռնուրական ատենին առջեւ դատապարտեցան: Սան-ճեպէ եւ Գուռեկոյ անհուան դատապարտեցան եւ շարսանհար եղան: Տր. Բոլանդոյ պատնութեան անմիջեղադարձ անմահից ըլլալուն համար, աստը տարուան խիստ բանտի դատապարտուեցաւ:

Այս ամէնն պատմութեան կը վերաբերին. զաստիճ պատմելու ատեն մտցանք քանի մ'ուրիշ անձինքն ալ յիշելու:

Խիսնէս Գիդոյ գալով՝ դաւաճանութեան վրայ որոշ տեղեկութիւններ տուաւ, նշնայեալ իւր եւ երկու Գոլանդներուն անհետանալուն վերաբերեալ իրեն տեղեկեց: «Այնպէս անուն լօտին անդամներուն ժողովուած տունը խուզարկութիւն եղաւ: Խիսնէսին աստուած տեղեկութեանց ձեռքը իւր բանտարկութեան ծախն գիւրաւ գտնուեցաւ: Նշնայեալ մասանք լաւ մը քննելով՝ փողոցի տակէն Սանճեպէ տունը ամանդ աստեղիկեայ ներքնուղին գտնուեցաւ: Երկու Գոլանդներն հոն էին: — Արեւայ խնայելի թէ հայր ու օրդի՛ իրենց Գի՛ Եղած լուրձաց լըոյ ինչպէս բարեկցած էին. ասոնք խիսնէսին աստուած տեղեկութեանց մեծ թ մասերն աւելի լուստարեցին եւ ամբողջացրին:

Իրաց այս վիճակն կրնայ մակարեւորիլ, որ խիսնէսն եւ Տրոյրիգայի ամուսնութեան ամենեւեալ արգելք մը չէր մնացած: Երկու Գոլանդներն Գարսիասներուն կատարութեան զոչ եղած էին. եւ զխիսնէս իրենց ազատիչը կը համարէին:

Բայց չէին ալ կրնար Եղեռատոր մնալ: Թեւ եւ այս վայրկեանին Օձին գլուին խորտակուած ու

ջանախած էր, բայց մարդասպաններու զառնէն ապահով չէին: Ջոխիսնէս այս երկրին մէջ արգելադրելն մի միայն զահեցնելուն աստուած կտակն էր՝ ամուսնոյն իրեն շահահաս օրդի օգնական ըլլալու: Բայց ամենահին ալ՝ իւր սիրելւոյն արհեսն ծծող հողին վրայ անապահով կը զգար ինք զինքը: Այն թէ իւր՝ այլ որդւոյն կեանքը կը հազար շատ անգամ արդէն՝ ժողովրդեան յարգանքը յիշուած անուն մը կրող որդւոյն վրայ կատակաւոր լընք առաւ: Ուստի թեւեւ իւր ամուսնոյն մարմինը ծածկող հողն իրեն շատ յարգելի էր, բայց իմ միայն զբաւական պահպանելու հոգը զինքը գրեց, որ այս երկրէն ելլէ:

Եւ այսպէս խիսնէս եւ Տրոյրիգա ալ հոն կենալու պատճառ մը չունին. եւ իրենց ազգականներովն կը սպասեն այն վայրկեանին, երբ զինքնք Եւրոպա բերող նաւն առագաստները պիտի արգելէ:

ՄՅՈՒՄՆԵՐ

ՆՈՐԱՆՈՒՏ

Փորձիկ օդայ մարդասպան:

Փր. Ատոլֆ Վոլքեր Ի Նիւանպերկ գործիք մը հնարած է, որով կարելի է փախուած տեղերու անխաթմութեան քանակութիւնը, ուստի եւ օդայ մարդասպաններ շահել: Գործիքը շատ պարզ է, շուանի մը գոռաւորուելէն կրնայ ասիկա խնայուիլ: Եթէ շուանը կարմիր է, ըսել է թէ օդայ անխաթմութեան ոչինչ է. բայց երբ այս փառաւոր կաղը կը կաղմուի, շուանին վարի մար կը գոռաւորուի: Եւ ձերմակը կը զօրանայ իթէ անխաթմութեան շատ է: Եթէ շուանը մինչեւ վեր ձերմկած է, շուտով պիտի ե պատուահան բանալ եւ մարդը օդ բերել: Այս գործիքը գործողներու, հիւանդանոցներու մեծ ծառայութիւն կրնայ մատուցանել:

ՏՆՏՆՈՒԿՈՒՆ

Ոման շինելու նշանակ:

Ուստի անյարմար եղէն ու ծարպերն փոխանակ նետելու՝ պէտք է ի միտսին ժողովիլ եւ անկէ տան պիտոյից համար օճառ շինել: Օճառը համար անկէ տեսնել ծարպ կրնայ գործածուիլ, եւ նոյն իսկ անկերտաց, փարտեանց եւն եղեր կրնայ աւանդիլ: Չափանք չըլլ մէջ գնելու է եւ քիչ մը զօրաւոր քաղաքի աւելցնելով, երկրու է, եւ պարզուած անցնելով՝ պղծեցնելու է. պաղծեցնելէն ետեւ՝ ծորելուցն երեւոյն ծարպը կառուուի եւ կը պահուի, մինչեւ որ բաւական քանակութիւն ժողովուի: Արեւայ նաեւ մոմի, ծարպամոմի մանրածախ ալ մէջ նետուիլ:

Օճառ շինելու անհրաժեշտ կարեւոր է զօրաւոր աղիաղի (alkali): Պէտք է մէջ հարեւալիտը (hectolitre) փոխ ծառի (hêtre, Գալլէ տալէ) մոխիր քարայտաւոր մը վրայ կամ անօթայ մը մէջ գնել եւ ցնցողով մը վրան այնչափ անձրեւի կամ դեւտի շուր լեցնելու՝ որ թրջիլ եւ ձեռքը գնդակ շինել կարելի ըլլայ: Այնուհետեւ եօթը քիլոյ նոր այ-

րած եւ չմարած կրի փոշի լեցընելու և մէջտեղը, նոյն մոխրով վրան ծածկելու և եւ վրան քանի մը լիտր շուր լեցընելու և որպէս զի կիրք մարի, որ միջոցին այնչափ մոխրի վրան լեցընելու և թխա-կով մը, որչափ որ շուգին կրի վրային մոխրոյ ծածկը բանայ: Այս զանգուածն երեք ժամ թող կը տրուի Տանգիտա, եւ այնուհետեւ ամբողջ լաւ կը խառ-նուի: Եւտոյ տակաւածեւ կառուց փայտեւ անօթոյ մը մէջ կը դրուի, եւ կոնք մը կակուղ շուր վրան կը լեցուի եւ փայտով կը խառնուի: Այնուհետեւ 24 ժամ Տանգիտա թող կը տրուի՝ որ միւրըր յա-տաւոր նստի, որմէ ետքը ժնիւ շուրն՝ որ է աղաղին, մէկէի կ'առնուի, զանգուածին վրայ նոր շուր կը լեցուի, կը խառնուի եւ 24 ժամ՝ ետքը դարձեալ կ'առնուի: Առաջին աղիաղին այնչափ զօրաւոր պէտք է ըլլաւ, որ եթէ մէջը թաթմ Տանկիթ մը մգուի, վրան լողայ: Եթէ յատասին երթայ, պէտք է աղ-կաղին նոր մոխրոյ վրայ լեցընել զգուշութեամբ:

Այս պատրաստութիւններէն ետեւ՝ քսան քիլոյ ծարղ մէկ մաս աղիաղիի հետ տանթոյ մը մէջ կը դրուի. անօթն այնչափ մեծ ըլլալու է, որ մէջը դրուածը մինչեւ կէսը հասնի: Անօթը շափաւոր կրակի վրայ կը դրուի, վրան կը ծածկուի, քիշ մ'ետքը կը բացուի եւ քսանի մը ժամ անընդհատ կը խառնուի: Կոյն միջոցին յաճախ աղիաղի վրան կ'աւելցուի, ի սկզբան զօրաւորէն յետոյ տկարէն:

Իմանալու համար՝ որ աւելցուած աղիաղին բաւական է, պէտք է եռացող ծորելոյն երեք ժողոված կիզէ աղիաղին քիշ մ'առնուլ, մասը մէջը թաթիկէլ եւ քիշ մը ջրէ անընդէն ետեւ լեզուն տանիլ: Եթէ լեզուն այրելու կամ խայ-թելու զգածում մը կ'առնենայ, նշան է թէ բաւա-կան է աղիաղին եւ օժտուր ծանր եւ կարծր պիտի ըլլայ: Ընդ հակառակն եթէ աղիաղին շատ քիշ է օժտուր եղաւ կ'ըլլայ, աղաւ չէ հանել, չէ շորնար եւ քիշ կ'ըլլայ. այնպէս որ քսան քիլոյ ծարղին 30 քիլոկրամ օժտու կ'ըլլէ:

Երբ եռացող զանգուածն օտանի կերպարանք կ'առնու եւ թիկն թիկն կ'երկնայ, պէտք է քիշ քիշ երեք քիլոյ աղ լեցընել մէջը, որով զանգու-ածն փշուր փշուր կ'ըլլայ եւ աղիաղին կ'անջատի: Թող կը տրուի որ առանց խառնելու եռայ, մինչեւ որ աղիաղին յատակը նստի եւ ծարղը միայն: Այ-նուհետեւ վրայի օժտու կը լեցուի ծանրութեն ասա-փակ արդի մէջ, որուն ներքի կողմէ լաթ ապաւ ըլլա-լու է եւ ասոր մէջ կը պաղի եւ կը պնդանայ: Եւ-տոյ կը շքուի, կը հանուի եւ թող կը տրուի որ օդոյ մէջ շորնայ, եւ կտոր կտոր կը կտրուի գոր-ծածութեան համար:

ՄԱՆՐԱՆՈՒՐԷ

Գաղղիոյ ընտանաց գաւաղաց թիին:

Փարիզի Revue socialiste լրագիրն նորերս անտեսադատական ընդարձակ յօդուած մը հրա-տարական է, եւ ի մէջ այլը գաղղիացի ընտանեաց զաւակաց թաւոյն աղետակն դարձ է, որ 1886ին եղած աղգահամարէն առնուած է: Ասոր համեմատ 1886ին Գաղղիոյ մէջ

248.188	Ընտանիք	ունէին	Դական	զաւակ
313.400	"	"	6	"
549.693	"	"	5	"
936.853	"	"	4	"
1,512.054	"	"	3	"
2,265.317	"	"	2	"
2,512.611	"	"	1	"
2,073.205	"	"	0	"

Ըստ այսմ, Գաղղիոյ բոլոր ընտանեաց դէր-թէ կէսն կամի մէկ եւ կամի եւ ոչ մէկ զաւակ ունի:

ՊԵՂԱՊԵՐԵԱՆ ՏԵՍՈՐԱՐԱՆՆ

Վիեննա, 27 Նոյեմբերի:

Նոյեմբեր ամսոյն ամենմշակաւոր դէպքն է Պրագիւնի կայսրութեան մէջ ծագած ապստամբ-ութիւնը, որուն հետեւութեամբ Տոն Բետոյի Կայսրն հրա-ժարելու հարկադրեցաւ, եւ Պրագիւնի կայսրութիւնն իրեն չասարակապետութիւն հրատարակեցաւ:

Յարկ մեզի հասած լոնքն ապստամբութեան վրայ քաւական զոհացողը տեղեւորութիւնն չէն տար, վրան զի միայն կառավարութեան կողմանէ են տրուած լոնքն, սակայն ըստ էականին տոյց է:

Մեզի ծանօթ պատմութիւնն հետեւեալն է: Հա-սարակապետական կուսակցութիւնը՝ որ տարւէ տարի կը զօրանար Պրագիւնի մէջ, վերջն ատեններս կցեալ զօրաց մէջ ալ մտող գտնեւ: Ասոնց պարագլուխն էր Թեոդորոս Տա Փոնգէա զօրավարը: Երբ զօրաց մեծա-զոյն մասն իրեն շանցեալ Տասարակապետական կու-սակցութիւնը, ինն կառավարութիւնը տապալեց Տա Փոնգէալի գահեցիութեամբ նոր կառավարութիւն մը կազմեցաւ: Եւ Տասարակապետութիւնն հրատարա-կեցաւ: Տա Փոնգէալը քանի մը կուսակցոց նոյ. 25ին Տոն Բետոյի Կայսրն ամաղանոց՝ Բետորոնոն գնաց, իրենց որոշումն առնելու ընելու եւ զինք հրամարմնն յորդորելու համար, ծանուցանելով որ ուրիշ մար չկայ. ապա թէ ոչ ընտրութեան գահեցիկ պիտի ըլլալ: Թէ-ւ Կայսրն ի սկզբան հրամարմնու միտեալ չէր, սակայն տեսնելով թէ ընտրութեան չի կրնար ընդգիծմանալ, հրա-ժարեցաւ կայսրութենէն, եւ Տասարակապետականաց հսկողութեան ներքեւ քիշ մը ժամանակ մնալն ետքն շոգնեալ մը փոխադրեցաւ ընտանեոցն հանգիծ ան-յապաղ Եւրոպա դառնալու համար:

Ըստ Նորապոյի լոց Կայսրը Դեկտ. 1ին Լիսապոն պիտի հանի, որը մեծամեծ ապստամբութիւնը կը տես-նուին զինք փառաւորապէս ընդունելու համար:

Մնացած թուոյն մէջ ծանուցած էինք, թէ Գերմա-նիոյ Կայսրն ու Պապոսին Վերսալա Սուղեանին այց-ելութեան պիտի երթան: Սոյն այցելութիւնը Նոյեմբերէ ամսոյն սկիզբներ տեղի ունեցաւ:

Վերսալա Սուղեան իւր Վերսալա հիւրերն այնպիսի շքեղութեամբ ու պատուով ընդունեցաւ, որ-պիսի քարոք որեւէ Վերսալա տեղ մը չէր եղած: Գուրիւ-մոս Կայսրն այսպիսի սիրաւոր ընդունելութեան համար իւր երանանաց զգածումն ցնորազան առթիւ մէջ յայտ-նելով երեք օր ետքը մեկնեցաւ Կայսերական քաղաքն:

Ի դարձին իտալիոյ թագաւորն սակաւօրայն այցելութիւն մ'ընելով եւ սկսա Ռոպալոն քաղաքն Մատրիոյ Կայսրն հետ տեսակցելով՝ Պերլին դարձաւ:

ՀՐԱՅՈՒՐԱՅ ԵՒ ՊԵՂԱՊԵՐԱՆՈՒՐԱՆ ԻՐԱՐԳԻՐ

Կ. ՌԱԲՈՒՅԵԼ Կ. ՊԵՂԱՆՆ

ՎԱՆԱՆԱ, ԻՐԱՅՈՒՐԱՆ ԵՒ ՊԵՂԱՆՆ